KONINKRIJK BELGIE.

ADVIES VAN DE RAAD VAN STATE.

De RAAD VAN STATE, afdeling wetgeving, eerste kamer, de 25e mei 1967 door de Minister van Tewerkstelling en Arbeid verzocht hem, binnen een termijn van ten hoogste drie dagen, van advies te dienen over amendementen op het ontwerp van wet "tot wijziging van de wetgeving betreffende de arbeidsovereenkomsten", heeft de 30e mei 1967 het volgend advies gegeven :

ROYAUME DE BELGIQUE.

AVIS DU CONSEIL D'ETAT.

Le CONSEIL D'ETAT, section de législation, première chambre, saisi par le Ministre de l'Emploi et du Travail, le 25 mai 1967, d'une demande d'avis, dans un délai ne dépassant pas trois jours, sur des amendements au projet de loi "modifiant la législation sur les contrats de louage de travail", a donné le 30 mai 1967 l'avis suivant :

ALGEMENE OPMERKINGEN.

De door de Regering aan de Raad van State voor advies voorgelegde amendementen voorgesteld door de heer MAJOR met betrekking tot het ontwerp van wet tot wijziging van de wetgeving betreffende de arbeidsovereenkomsten (Gedr. St. Kamer, 407 , 1966-1967, nr. 2), strekken alle tot wijziging van bepalingen van de wet van 10 maart 1900 op de arbeidsovereenkomst.

Bedoeld wetsontwerp heeft nu onder meer tot doel de wetgeving op de arbeidsovereenkomst voor werklieden en het statuut voor de bedienden vastgelegd in de bij koninklijk besluit van 20 juli 1955 gecoördineerde wetten te harmoniseren, in die zin dat sommige maatregelen die alleen voor bedienden golden, ook op de werklieden toepasselijk worden verklaard of omgekeerd,en dat tal van wijzigingen in beide wetgevingen tegelijk worden doorgevoerd.

De voorgelegde amendementen beperken zich evenwel tot het wijzigen van bepalingen van de wet van 10 maart 1900, hoewel zij, zoals hierna telkens zal worden aangegeven, juist herhaaldelijk bepalingen betreffen die eveneens in de bij koninklijk besluit van 20 juli 1955 gecoördineerde wetten voorkomen. Aldus wordt, zonder dat daarvoor enige reden wordt aangevoerd, de gelijkheid die thans tussen beide categorieën van werknemers op die punten bestaat, verbroken en schijnen de aldus opgevatte amendementen niet volkomen te stroken met het opzet van het Regeringsontwerp. Hierop maakt evenwel uitzondering het voorgesteld nieuw artikel 3bis,dat juist in de wet van 10 maart 1900 de regel wil invoeren die neergelegd

.../...

is in artikel 34 van de wetgeving inzake bedienden en dat dus op het gebied van de verjaring van rechtsvorderingen ontstaan uit de arbeidsovereenkomsten beide wetgevingen gelijkschakelt.

\+

\+ +

Artikel 1bis.

Dit amendement heeft een dubbel doel.

Ten eerste wil het in het tweede lid van artikel 3 van de wet van 10 maart 1900 het woord "werkplaatsreglementen" vervangen door "arbeidsreglementen". Hierbij wordt de terminologie overgenomen van de wet van 8 april 1965 houdende instelling van de arbeidsreglementen.

Het amendement is evenwel niet volstrekt noodzakelijk.

In de wet van 8 april 1965 is immers een artikel 31 opgenomen waarbij aan de Koning de bevoegdheid wordt verleend de bestaande wetsbepalingen te wijzigen om de tekst ervan in overeenstemming te brengen met de bepalingen van deze wet.

Die aanpassing was trouwens doorgevoerd in het ontwerp van koninklijk besluit tot coördinatie van de wetten betreffende de arbeidsovereenkomst voor werklieden, waaromtrent de Raad van State op 16 juni 1966 advies heeft uitgebracht (nr. L.9569/1).

Ten tweede wil het amendement het derde lid van hetzelfde artikel 3 vervangen door een nieuwe tekst die de hiërarchie van de rechtsbronnen terzake van de arbeidsverhoudingen regelt.

.../...

De tekst van het amendement is ten dele ontleend aan artikel 52 van het wetsontwerp betreffende de collectieve arbeidsovereenkomsten en de paritaire comités (gedr. st. Senaat 1966-1967, nr. 148).

Naar aanleiding van dit artikel 52 heeft de Raad van State in zijn advies van 18 november 1966 de fundamentele kritiek gemaakt van een dergelijke bepaling die in artikel 55 van het oorspronkelijk voorontwerp voorkwam (o.c. , p`.127), welke kritiek, met uitzondering van die welke verband houdt met de plaats van de bepaling, eveneens geldt voor wat in het amendement is voorgesteld.

Onder voorbehoud van die opmerkingen, moge nog het volgende worden aangestipt.

Blijkens de verantwoording, wil het amendement vermijden dat er tussen de wet op de arbeidsovereenkomst en de latere wet op de collectieve arbeidsovereenkomsten een zekere tegenstelling zou bestaan. Dit gevaar voor tegenstelling is evenwel denkbeeldig, aangezien artikel 67 van het wetsontwerp op de collectieve arbeidsovereenkomsten een nieuwe tekst brengt voor artikel 3 van de wet van 10 maart 1900 en voor artikel 5, eerste en tweede lid, van de bij koninklijk besluit van 20 juli 1955 gecoördineerde wetten betreffende het bediendencontract, met het gevolg dat bij de inwerkingtreding van de wet op de collectieve arbeidsovereenkomsten de bepaling van artikel 3 van de wet van 10 maart 1900 daarmede volkomen conform zal zijn.

.../...

Het amendement is overigens voorbarig. Het wil immers de wet van 10 maart 1900 aanpassen aan een toestand die slechts uit de aanneming van het wetsontwerp op de collectieve arbeidsovereenkomsten zal voortspruiten, inzonderheid wat betreft de waarde van de collectieve arbeidsovereenkomsten ten opzichte van de individuele betrekkingen tussen werkgever en werknemer. Door te verwijzen naar de overeenkomsten gesloten in een paritair subcomité, loopt het ook nog vooruit op de bepalingen van bedoeld wetsontwerp die betrekking hebben op de instelling en werking van dergelijke organen.

Anderzijds, en zoals overigens door de indiener van het amendement wordt opgemerkt, is in zijn tekst geen rekening gehouden met de overeenkomsten gesloten in de Nationale Arbeidsraad, wat aan de tekst van het amendement niet meer dan een voorlopig karakter geeft.

Uit wat voorafgaat blijkt, dat de aanneming van het amendement niet zonder gevaar is.

Ofwel wordt het ontwerp op de collectieve arbeidsovereenkomsten eerst wet, en dan zal het amendement tot gevolg hebben dat de overeenkomstig genoemd ontwerp ingevoerde wijziging van artikel 3 van de wet van 10 maart 1900 te niet gedaan zal worden en dat in de plaats daarvan een niet-aangepaste tekst, waarin onder meer een verwijzing naar de Nationale Arbeidsraad ontbreekt,wordt ingevoerd.

Ofwel wordt het ontwerp tot wijziging van de wetgeving betreffende de arbeidsovereenkomsten eerst wet, en dan leidt het amendement weer tot een niet-aangepaste toestand omdat het, zoals hierboven is opgemerkt, in niet onaanzienlijke mate vooruitloopt op wat in de latere wet op de collectieve arbeidsovereenkomst tot stand zal worden gebracht.

..../...

Om die redenen lijkt het aangewezen op deze plaats af te zien van de hier bedoelde door het amendement voorgestelde wijzigingen.

De drie laatste leden van het amendement hebben betrekking op de arbeidsreglementen en op de mogelijkheid van afwijking bij individuele arbeidsovereenkomst.

In de mate waarin zij de zogenaamde hiërarchie der rechtsbronnen betreffen, vallen zij onder de hierboven gemaakte kritiek.

In de mate waarin zij betrekking hebben op de mogelijkheid van afwijking van het arbeidsreglement bij arbeidsovereenkomst, horen zij thuis in de wet van 8 april 1965 houdende instelling van de arbeidsreglementen, meer bepaald in artikel 4, waar deze materie overigens op een gedeeltelijk andere wijze wordt geregeld.

Hieruit volgt dat het amendement in zijn geheel overbodig is of vatbaar voor fundamentele kritiek. Volledigheidshalve moge worden opgemerkt dat er discordantie is tussen de Nederlandse en de Franse tekst enerzijds in 5°, waar in het Frans "dispositions supplétives" moet staan, en anderzijds in het voorlaatste lid ; in het derde laatste lid moet worden gelezen : "De bepalingen ... die".

Nog volledigheidshalve moge worden opgemerkt dat artikel 3, derde lid, van de wet van 10 maart 1900 een tegenhanger heeft in artikel 5, tweede lid, van de bij koninklijk besluit van 20 juli 1955 gecoördineerde wetten op het bediendencontract waar woordelijk dezelfde bepaling voorkomt.

\+

\+ \+

Artikel 1ter.

Dit amendement wil artikel 5 van de wet van 10 maart 1900 vervangen, waarvan de tekst als volgt luidt : "Men kan zijn arbeid slechts verhuren voor een bepaalde tijd of voor een bepaalde onderneming".

Van zijn kant bepaalt artikel 1 van de gecoördineerde wetten op het bediendencontract : "De bediende kan zijn diensten slechts voor een bepaalde tijd of voor een bepaalde onderneming verbinden".

De verantwoording van het amendement stelt terecht dat de Nederlandse tekst van artikel 5 weinig gelukkig is, doordat het de meest voorkomende soort van arbeidsovereenkomst, namelijk de arbeidsovereenkomst voor een onbepaalde tijd,schijnt uit te sluiten. Het is evenwel duidelijk dat het begrip "bepaalde tijd", dat in genoemd artikel 5 voorkomt, vreemd is aan de duur van de termijn welke bij het sluiten van de arbeidsovereenkomst wordt vastgesteld. Bedoeld wordt hier, dat de arbeidsovereenkomst niet voor het leven mag worden gesloten.

Er kan dan ook worden aangenomen dat deze ongelukkige redactie van de Nederlandse tekst zou moeten worden verbeterd.

De vraag is of daartoe het optreden van de wetgever wel noodzakelijk is. Dit artikel 5 is ten slotte slechts de herhaling, wat de Franse tekst betreft, vàn het bepaalde in artikel 1780 van het Burgerlijk Wetboek.

.../...

Nu luidt dit artikel 1780 in de authentieke Nederlandse tekst, die bij de wet van 30 december 1961 is vastgesteld, als volgt : "Men kan zijn diensten slechts voor een tijd of voor een bepaalde onderneming verbinden". Deze tekst geeft duidelijk aan op welke wijze de weinig gelukkige Nederlandse tekst van artikel 5 van de wet van 10 maart 1900 moet worden verbeterd. Op grond hiervan werd een dergelijke verbetering aangebracht in de tekst welke voorgesteld was door de Raad van State in zijn reeds geciteerd advies nr. L.9569/1 van 16 juni 1966 over een ontwerp van koninklijk besluit tot coördinatie van de wetten betreffende de arbeidsovereenkomst voor werklieden.

Het amendement is dus niet volstrekt noodzakelijk. Bovendien lijkt het aanbeveling te verdienen, indien het mocht worden behouden, alleen de Nederlandse tekst van artikel 5 te wijzigen en dit naar het voorbeeld van de Nederlandse tekst van artikel 1780, waarbij men evenwel de woorden "zijn diensten" dient te vervangen door "zijn arbeid". Het amendement zou dus kunnen beperkt worden tot het vervangen van de woorden "voor een bepaalde tijd" door "voor een tijd".

Anderzijds spreekt het van zelf dat de verbetering van artikel 1 van de gecoördineerde wetten op het bediendencontract eveneens niet noodzakelijk door de wetgever zelf ter hand moet worden genomen. In de tekst van het advies nr. L.9570/1 dat de Raad van State op 23 juni 1966 heeft uitgebracht over een ontwerp van koninklijk besluit tot coördinatie van de wetten betreffende de arbeidsovereenkomst voor bedienden, was dergelijke verbetering van de Nederlandse tekst door de Raad van State zelf voorgesteld.

\+

\+ \+

Artikel 3bis.

Dit amendement wil de regel vervat in artikel 6 van de wet van 10 maart 1900 vervangen door de regeling van artikel 34 van de gecoördineerde wetten op het bediendencontract. Op het stuk van de verjaring van rechtsvorderingen ingesteld op grond van de arbeidsovereenkomst zal dus tussen beide wetgevingen een volledige gelijkschakeling bestaan. Dit amendement ligt derhalve volledig in de lijn van de door het Regeringsontwerp nagestreefde harmonisatie van beide wetgevingen.

Naar de vorm zou de tekst evenwel beter gesteld zijn als volgt :

"Artikel 6 van dezelfde wet, gewijzigd bij de wet van 4 maart 1954, wordt vervangen door de volgende bepaling :

"Artikel 6.-

.....".

\+

\+ \+

Artikel 4bis.

Het amendement wil onder meer artikel 12 van de wet van 10 maart 1900 verplaatsen en onderbrengen in hoofdstuk IIIbis. Het is juist dat dit artikel 12 een geschiktere plaats in dit hoofdstuk zou vinden.

.../...

Toch kan de vraag worden gesteld of een dergelijke verplaatsing wel door de wetgever zelf moet worden doorgevoerd. Krachtens zijn bevoegdheid tot coördinatie kan de Koning immers dergelijke verplaatsingen verrichten. Dit was trouwens ook gedaan in het reeds meermalen geciteerd advies L. 9569/1 van de Raad van State over een coördinatie van de wetten betreffende de arbeidsovereenkomst voor werklieden.

Het verplaatsen van bepalingen heeft overigens tot gevolg dat de verwijzingen naar de verplaatste bepalingen moet worden aangepast. Vandaar overigens het amendement bij artikel 11 dat evenwel, zoals aldaar zal worden aangestipt, onvolledig is.

Het verplaatsen van artikel 12 naar hoofdstuk IIIbis heeft nog een ander gevolg dat misschien de indiener van het amendement is ontgaan. In dit hoofdstuk IIIbis is immers een artikel 28 octies dat zegt : "Nietig is elk beding waarbij de voordelen toegekend aan de arbeider door het bepaalde in dit hoofdstuk worden verminderd". Met het amendement zouden de voordelen bepaald in artikel 12 ook voortaan onder de toepassing van het bepaalde in artikel 28octies vallen.

Het amendement wil ook artikel 12, eerste lid, 2°, van de wet van 10 maart 1900 aanvullen. Nu blijkt dat artikel 5bis van de gecoördineerde wetten betreffende het bediendencontract een soortgelijke bepaling bevat. Volledigheidshalve kan hier nog aan toegevoegd worden dat dit artikel 5bis niet voorkomt in de opsomming welke artikel 12sexies van dezelfde gecoördineerde wetten bevat, welk artikel 12sexies in nader verband kan worden gebracht met het hierboven aangehaalde artikel 28octies van de wet van 10 maart 1900.

/

De aanneming van het amendement zou dus op beide punten de bestaande gelijkschakeling tussen beide wetgevingen verbreken.

Onder voorbehoud van deze opmerkingen, wordt voor de vorm van het amendement het volgende tekstvoorstel in overweging gegeven :

"In artikel 12 van dezelfde wet, gewijzigd bij de wetten van 20 juli 1960 en 10 december 1962, dat artikel 27bis wordt onder hoofdstuk IIIbis, wordt het bepaalde van het eerste lid, 2, aangevuld als volgt :

.....".

+

+ +

Artikel 4ter.

Dit amendement wil artikel 13 van de wet van 10 maart 1900 aanvullen met een bepaling betreffende de persoonlijke voorwerpen die de werkman in bewaring moet geven.

Wellicht zou hetzelfde resultaat kunnen worden verkregen door een amendement dat artikel 13, eerste lid, vervangt en dat als volgt zou zijn gesteld :

"Artikel 13, eerste lid, van dezelfde wet, wordt door de volgende bepaling vervangen :

"De werkgever moet als een goed huisvader zorgen voor het gereedschap dat aan de werkman toebehoort alsmede voor de persoonlijke voorwerpen welke door die laatste in bewaring moeten worden gegeven; in geen geval mag werkgever dat gereedschap of die persoonlijke voorwerpen weigeren terug te geven".

+

+ +

Artikel 5bis.

Dit amendement wil in de eerste plaats de woorden "of werkmansboekjes" die in artikel 20 van de wet van 10 maart 1900 voorkomen, schrappen. In dit verband moge worden opgemerkt dat de wet van 10 juli 1883 die de afgifte van werkmansboekjes mogelijk maakt, niet is opgeheven en nog altijd vatbaar is voor mogelijke toepassing.

In de tweede plaats wil het amendement stellen dat alleen de in artikel 20 bepaalde redenen die een ontslag om dringende redenen kunnen verantwoorden, "aanleiding kunnen zijn tot sanctie wegens het verlies van een betrekking voor de toepassing van andere wetgevingen en inzonderheid deze der sociale zekerheid".

In dit opzicht treedt het amendement buiten het raam van de wetgeving inzake arbeidsovereenkomst. Het betreft immers de toepassing van andere wetgevingen, waarvan sommige overigens niet onder de bevoegdheid van de Minister van Tewerkstelling en Arbeid ressorteren. Zoals de Raad van State in zijn advies L. 10.035/1 van 18 mei 1967 over amendementen op het wetsontwerp betreffende de collectieve arbeidsovereenkomsten en de paritaire comités heeft opgemerkt, verdient het aanbeveling de wetgevingen inzake arbeidsrecht en die inzake sociale zekerheid wegens hun verschil in doelstelling en toepassingsgebied gescheiden te houden.

De verwezenlijking van de maatregel die in § 2 van het amendement voorkomt, dient dus op een andere wijze te worden nagestreefd, en wel door wijziging van de aldaar bedoelde wetgevingen.

+

+ +

.../...

Artikel 7bis.

Dit amendement wil het derde, vierde en vijfde lid van artikel 28 van de wet van 10 maart 1900 wijzigen.

Hetzelfde resultaat zou eenvoudiger kunnen worden bereikt door de drie hier bedoelde leden van artikel 28 volledig te vervangen.

Het amendement voorgesteld onder § 3 deelt vanzelfsprekend het lot van hetgeen in artikel 4bis, § 2, is voorgesteld, daar het daarmede onafscheidelijk verbonden is.

\+

\+ \+

Artikel 10bis.

Dit amendement wil artikel 28undecies, eerste lid, van de wet van 10 maart 1900 vervangen door een tekst luidens welke de uitvoering van de arbeidsovereenkomst geschorst wordt tijdens de dagen van jaarlijkse vakantie.

Dit artikel 28undecies luidt thans als volgt :

"In geval van sluiting van de onderneming tijdens de jaarlijkse vakantie, wordt de uitvoering van de overeenkomst geschorst.

Tijdens deze schorsing heeft de werkman het recht de overeenkomst op te zeggen en de opzeggingstermijn loopt wat de opzegging betreft die van hem uitgaat.

.../...

De door de werkgever gedane opzegging tijdens de schorsing van de uitvoering van de overeenkomst is rechtsgeldig, maar de opzeggingstermijn gaat slechts in bij de hervatting van de uitvoering van de overeenkomst; de termijn van de vóór de schorsing van de uitvoering van de overeenkomst gedane opzegging houdt op te lopen tijdens deze schorsing".

In feite beoogde deze tekst de toepassing van het bepaalde onder artikel 28bis, c (in het wetsontwerp door artikel 8, 2°, vervangen), te verruimen tot de periode waarin de onderneming tijdens de jaarlijkse vakantie is gesloten.

Opgemerkt moet worden dat artikel 12quinquies van de bij koninklijk besluit van 20 juli 1955 gecoördineerde wetten inzake de arbeidsovereenkomst voor bedienden een zelfde bepaling bevat, die eveneens in feite artikel 11 van dezelfde gecoördineerde wetten (in het wetsontwerp door artikel 20 gewijzigd) tot bedoeld geval verruimt.

In de laatste volzin van de verantwoording is het woord "evenmin" verkeerd in het Frans weergegeven door "cependant"; het bevat integendeel een ontkenning.

De bedoeling van het amendement is blijkens de verantwoording het toepassingsgebied van artikel 28undecies te verruimen. Thans wordt enkel de periode van sluiting van de onderneming gedekt. Voortaan zouden behalve die periode ook de perioden begrepen zijn gedurende welke de werkman zijn individuele vakantie neemt.

.../...

Dit zou duidelijker kunnen worden gezegd. De volgende tekst kan daartoe gebruikt worden : "De uitvoering van de arbeidsovereenkomst wordt geschorst de dagen waarop de onderneming wegens jaarlijkse vakantie is gesloten alsook de dagen waarop de werkman buiten die periode jaarlijkse vakantie neemt".

Naar de vorm zou de inleidende volzin beter zijn gesteld als volgt :

"Artikel 28undecies, eerste lid, van dezelfde wet, ingevoegd bij de wet van 10 december 1962, wordt vervangen door de volgende bepaling :

.....".

\+
\+ +

Artikel 11.

Dit amendement betreft artikel 11 van het ontwerp, dat de wijziging van artikel 29 van de wet van 10 maart 1900 beoogt.

Vanzelfsprekend deelt dit amendement het lot van § 2 van het hierboven onderzochte amendement dat een artikel 4bis wil invoegen.

Onder dit voorbehoud moge worden opgemerkt dat het amendement onvolledig is.

Het beperkt er zich immers toe, het vijfde lid van artikel 29, § 1, te wijzigen. In het eerste lid van artikel 29, § 1, dat door 1° van artikel 11 van het neergelegde wetsontwerp wordt gewijzigd, komt evenwel ook een verwijzing naar artikel 12 van de wet van 10 maart 1900 voor. Indien het amendement 4bis, § 2, wordt aangenomen,

zou ook artikel 29, § 1, eerste lid, moeten worden aangepast. Het 1° van artikel 11 zou moeten worden aangevuld als volgt : "en worden de woorden "artikel 12 van de wet van 10 maart 1900 op de arbeidsovereenkomst" vervangen door de woorden "artikel 27bis".

\+

\+ \+

Artikel 11bis.

Dit amendement wil artikel 29bis van de wet van 10 maart 1900 aanvullen.

In § 1 wordt uitdrukkelijk vermeld dat elk tegenstrijdig beding nietig is. Aan het nut van een dergelijke toevoeging kan evenwel worden getwijfeld. Aangezien artikel 29bis deel uitmaakt van hoofdstuk IIIbis van de wet van 10 maart 1900, valt het onder de toepassing van het reeds genoemde artikel 28octies, dat zegt : "Nietig is elk beding waarbij de voordelen toegekend aan de arbeider door het bepaalde in dit hoofdstuk worden verminderd".

In § 2 wordt het gegrip "spontane controle" gehanteerd. Aangezien dit begrip geen wettelijke definitie heeft, wordt voorgesteld een omschrijving te gebruiken.

Voor dit amendement wordt bovendien een betere lezing voorgesteld :

"In artikel 29bis van dezelfde wet, ingevoegd bij de wet van 10 december 1962, worden de volgende bepalinge ingevoegd :

1° tussen het eerste en het tweede lid : .../..

"De werkman beschikt alleszins ten minste over twee werkdagen te rekenen van de dag van de ongeschiktheid om dit medisch attest in te dienen. Bij laattijdige indiening ervan wordt het recht op het in artikel 29, § 1, bedoeld loon beperkt tot de dagen van ongeschiktheid te rekenen van de dag waarop het attest aan de werkgever of zijn gemachtigde is afgegeven of toegezonden, tenzij het attest te laat is ingediend om redenen onafhankelijk van de wil van de werkman ";

2° tussen het derde en het vierde lid :

"Elk beding waarbij de werkman verplicht wordt zich uit eigen beweging en zonder uitnodiging bij de door de werkgever aangewezen geneesheer aan te melden, is nietig".

Met het oog op het eventueel behoud van harmonisatie tussen de wetgevingen inzake de arbeidsovereenkomsten voor werklieden en bedienden moge ten slotte worden opgemerkt dat artikel 29bis van de wet van 10 maart 1900 een tegenhanger vindt in artikel 9, § 2, van de bij koninklijk besluit van 20 juli 1955 gecoördineerde wetten, waarbij evenwel genoteerd moet worden dat dit artikel 9 niet voorkomt in de opsomming van artikel 12sexies.

OBSERVATIONS GENERALES.

Les amendements de M. MAJOR au projet de loi modifiant la législation sur les contrats de louage de travail (Doc. Chambre, 407, 1966-1967, n°2), que le Gouvernement soumet à l'avis du Conseil d'Etat, tendent tous à modifier certaines dispositions de la loi du 10 mars 1900 sur le contrat de travail.

Le projet de loi précité a notamment pour but d'harmoniser la législation sur le contrat de travail et le statut des employés qui fait l'objet des lois coordonnées par l'arrêté royal du 20 juillet 1955, en ce sens que certaines dispositions qui ne visaient que les seuls employés sont étendues aux ouvriers, ou vice-versa, en même temps que de nombreuses modifications sont apportées à l'une comme à l'autre de ces deux législations.

Les amendements proposés se bornent toutefois à modifier des dispositions de la loi du 10 mars 1900, alors que, comme il sera montré ci-après lors de l'examen de chaque amendement individuel, il s'agit presque toujours de dispositions qui se retrouvent dans les lois coordonnées par l'arrêté royal du 20 juillet 1955. Il est ainsi porté atteinte, sans qu'aucune justification ne soit invoquée, à l'uniformité que les deux catégories de travailleurs présentent actuellement sur ces différents points. Tels qu'ils sont conçus, les amendements ne semblent pas s'inscrire parfaitement dans la ligne générale du projet du Gouvernement, à l'exception toutefois du nouvel article 3bis, qui tend précisément à introduire dans la loi du 10 mars 1900 une règle identique à celle qui est prévue par l'article 34 de la législation relative aux employés, réalisant ainsi, en matière de prescription d'actions naissant du contrat de travail et du contrat d'emploi, le parallélisme des deux législations.

+

Article 1erbis.

Cet amendement a un double objet.

Il tend, tout d'abord, à remplacer, à l'alinéa 2 de l'article 3 de la loi du 10 mars 1900, les mots "règlements d'atelier" par les mots "règlements de travail", reprenant en cela la terminologie de la loi du 8 avril 1965 instituant les règlements de travail.

L'amendement n'est toutefois pas absolument nécessaire. La loi du 8 avril 1965 contient , en effet, un article 31 qui habilite le Roi à modifier les dispositions légales existantes en vue de les mettre en concordance avec les dispositions de la présente loi.

Cette mise en concordance est d'ailleurs réalisée dans le projet d'arrêté royal portant coordination des lois relatives au contrat de travail, sur lequel le Conseil d'Etat a émis son avis le 16 juin 1966 (L.9569/1).

L'amendement vise, en second lieu, à substituer à l'alinéa 3 du même article 3 un texte nouveau réglant la hiérarchie des sources de droit des relations de travail.

Le texte de l'amendement est, en partie, emprunté à l'article 52 du projet de loi sur les conventions collectives de travail et les commissions paritaires (Doc. parl. Sénat 1966-1967, n°148).

A propos de cet article 52, le Conseil d'Etat a formulé, dans son avis du 18 novembre 1966, des objections fondamentales à l'encontre d'une telle disposition, qui figurait dans le texte primitif de l'article 55 de l'avant-projet (o.c. p. 127). Ces objections , à l'exception de

.../...

celle qui est relative à la place de la disposition au sein du projet, s'appliquent également aux propositions faites dans le présent amendement.

Sous cette réserve, l'amendement appelle les observations suivantes :

Selon la justification, il s'agit d'éviter qu'une certaine contradiction ne subsiste entre la loi sur le contrat de travail et la future loi sur les conventions collectives. Ce danger est toutefois imaginaire. L'article 67 du projet de loi sur les conventions collectives de travail tend, en effet, à remplacer par un texte nouveau l'article 3 de la loi du 10 mars 1900 et l'article 5, alinéas 1er et 2, des lois relatives au contrat d'emploi, coordonnées par l'arrêté royal du 20 juillet 1955, en sorte que, au moment où la loi sur les conventions collectives de travail entrera en vigueur, la disposition de l'article 3 de la loi du 10 mars 1900 sera en concordance parfaite avec cette loi.

L'amendement est du reste prématuré. Il vise, en effet, à adapter la loi du 10 mars 1900 à une situation qui n'existera qu'au moment où le projet de loi sur les conventions collectives aura été adopté, en particulier en ce qui concerne la valeur des conventions collectives en ce qui concerne les relations individuelles entre employeur et travailleur. De plus, en se référant aux conventions conclues au sein d'une sous-commission paritaire, il préjuge des dispositions dudit projet de loi qui ont trait à l'institution et au fonctionnement de ces organes.

.../...

D'autre part, et ainsi que le relève l'auteur de l'amendement, le texte ne tient pas compte des conventions conclues au sein du Conseil national du travail.

Il s'ensuit que l'amendement n'a qu'un caractère provisoire et que son adoption ne serait pas sans danger.

Ou bien, c'est le projet sur les conventions collectives qui, le premier, devient loi, et alors l'amendement aura pour effet de rendre inopérante la modification apportée à l'article 3 de la loi du 10 mars 1900 par le projet précité et lui substituera un texte inadapté qui omet, notamment, toute référence au Conseil national du travail.

Ou bien, le projet modifiant la législation relative aux contrats de louage de travail devient loi avant l'autre projet, et, dans ce cas aussi, l'amendement aboutira à créer une situation inadaptée puisque, ainsi qu'il a été observé ci-dessus, il préjuge largement ce qui sera réalisé par la loi ultérieure sur les conventions collectives de travail.

Pour ces motifs, mieux vaudrait renoncer ici aux modifications que l'amendement propose sur ce point.

Les trois derniers alinéas de l'amendement ont trait aux règlements de travail et à la faculté d'y déroger par contrat individuel de travail.

Dans la mesure où ils règlent la hiérarchie des sources de droit, ils tombent sous le coup des critiques émises ci-avant.

.../...

En tant qu'ils visent la faculté de déroger dans le contrat de travail au règlement de travail, ils trouvent leur place dans la loi du 8 avril 1965 instituant les règlements de travail, notamment à l'article 4, où cette matière est d'ailleurs en partie réglée d'une autre manière.

Il s'ensuit que l'amendement, dans son ensemble, ou bien est superflu , ou bien se heurte à des critiques fondamentales. Pour être complet, il convient d'observer qu'il y a discordance entre les deux versions,d'une part, du 5° où il faut lire "dispositions supplétives" , d'autre part, de l'avant-dernier alinéa. Dans l'antépénultième alinéa, version néerlandaise, il faut lire " De bepalingen ...die".

A noter, au surplus, que l'article 3, alinéa 3, de la loi du 10 mars 1900 correspond à l'article 5, alinéa 2, des lois sur le contrat d'emploi, coordonnées par arrêté royal du 20 juillet 1955, qui contient une disposition formulée en termes identiques.

\+

\+ \+

Article 1er.

Cet amendement tend à remplacer l'article 5 de la loi du 10 mars 1900, qui est ainsi conçu : "On ne peut engager son travail qu'à temps ou pour une entreprise déterminée".

L'article 1er des lois coordonnées sur le contrat d'emploi dispose, de son côté : "L'employé ne peut engager ses services qu'à temps ou pour une entreprise déterminée".

.../...

La justification de l'amendement relève , fort pertinemment, que le texte néerlandais de l'article 5 est peu heureux et ne semble pas tenir compte du contrat de travail le plus fréquent, à savoir celui qui est conclu pour une durée indéterminée. Il est toutefois évident que l'expression "à temps",utilisée dans le susdit article 5, ne vise pas la durée pour laquelle le contrat de travail est conclu. Elle signifie que le contrat ne peut être conclu à vie.

Si la nécessité de remédier à cette imperfection du texte néerlandais peut se concevoir, il est toutefois permis de se demander si l'intervention du législateur est indispensable à cette fin.

L'article 5 n'est, en somme, dans le texte français, que la reproduction de l'article 1780 du Code civil. Or, dans le texte néerlandais authentique du Code civil, établi par la loi du 30 décembre 1961, l'article 1780 est rédigé comme suit : "Men kan zijn diensten slechts voor een tijd of voor een bepaalde onderneming verbinden". Ce texte indique clairement dans quel sens il convient d'améliorer le texte néerlandais, peu heureux, de l'article 5 de la loi du 10 mars 1900. Le Conseil d'Etat a du reste apporté cette amélioration dans le texte qu'il a proposé dans son avis L. 9569/1 déjà cité, du 16 juin 1966, relatif à un projet d'arrêté royal portant coordination des lois relatives au contrat de travail.

L'amendement n'est dès lors pas absolument indispensable. Dans l'éventualité où il serait maintenu, il se recommanderait de ne modifier , en s'inspirant du texte de l'article 1780, que la seule version néerlandaise de l'article 5, en ayant soin, toutefois de remplacer les

.../...

mots "zijn diensten" par les mots "zijn arbeid". L'amendement pourrait ainsi se borner à ne remplacer que l'expression "voor een bepaalde tijd" par les mots "voor een tijd".

Il va sans dire, d'autre part, que l'amélioration à apporter à l'article 1er des lois coordonnées sur le contrat d'emploi ne doit pas non plus être nécessairement l'oeuvre du législateur. Dans le texte annexé à son avis du 23 juin 1966 concernant un projet d'arrêté royal portant coordination des lois relatives au contrat d'emploi, le Conseil d'Etat avait lui-même proposé d'apporter une telle correction au texte néerlandais.

\+

\+ +

Article 3bis.

Cet amendement veut substituer à la règle de l'article 6 de la loi du 10 mars 1900 un régime identique à celui de l'article 34 des lois coordonnées sur le contrat d'emploi. En matière de prescription d'actions naissant du contrat de travail et du contrat d'emploi, le parallélisme entre les deux législations sera, dès lors, parfait. L'amendement s'inscrit donc dans la droite ligne de l'harmonisation recherchée par le projet du Gouvernement.

Du point de vue de la forme, il gagnerait toutefois à être rédigé ainsi qu'il suit :

"L'article 6 de la même loi, modifié par la loi du 4 mars 1954, est remplacé par la disposition suivante : "Article 6. .... ".

\+

\+ +

.../...

Article 4bis.

L'amendement tend notamment à reporter l'article 12 de la loi du 10 mars 1900 au chapitre III bis de cette loi, où il serait effectivement mieux à sa place.

Faut-il pour autant que ce soit l'oeuvre du législateur ?

En vertu de son pouvoir de coordination, le Roi peut, en effet, opérer de tels déplacements ainsi que le Conseil l'a suggéré dans l'avis L. 9569/1 précité, concernant un projet de coordination des lois relatives au contrat de travail.

Le déplacement de dispositions nécessitera d'ailleurs une adaptation des références faites à ces dispositions. Telle est du reste la raison d'être de l'amendement à l'article 11, amendement qui est toutefois incomplet, ainsi qu'il sera montré lors de son examen.

Reporter l'article 12 au chapitre IIIbis entraîne une autre conséquence que l'auteur de l'amendement a pu ne pas apercevoir. Le chapitre IIIbis contient, en effet, un article 28 octies qui dispose : "Est nulle toute clause réduisant les avantages qui sont accordés à l'ouvrier par les dispositions du présent chapitre". L'amendement aurait pour effet que les avantages prévus par l'article 12 tomberaient également, à l'avenir, sous l'application de l'article 28octies.

L'amendement entend, en outre, compléter l'article 12, alinéa 1er, 2°, de la loi du 10 mars 1900. Or, une disposition analogue figure à l'article 5bis des lois

.../...

coordonnées sur le contrat d'emploi. De surcroît, l'article 5bis n'est pas repris à l'énumération de l'article 12sexies des mêmes lois coordonnées, qui peut se rapprocher dudit article 28octies de la loi du 10 mars 1900.

L'adoption de l'amendementaurait dès lors pour effet de rompre, sous ce double rapport, le parallélisme existant entre les deux législations.

Sous réserve de ces observations, il est proposé de rédiger la phrase liminaire de l'amendement comme suit :

"A l'article 12 de la même loi, modifié par les lois des 20 juillet 1960 et 10 décembre 1962, qui devient l'article 27bis au sein du chapitre IIIbis, la disposition de l'alinéa 1er, 2, est complétée comme suit : ... ".

\+

\+ +

Article 4ter.

Cet amendement tend à compléter l'article 13 de la loi du 10 mars 1900 par une disposition relative aux effets personnels que l'ouvrier doit mettre en dépôt.

Sans doute, le même résultat pourrait-il être obtenu par un amendement remplaçant l'article 13, alinéa 1er, en ces termes :

"L'article 13, alinéa 1er, de la même loi, est remplacé par la disposition suivante :

"Le chef d'entreprise doit apporter les soins d'un bon père de famille à la conservation des outils appartenant à l'ouvrier et des effets personnels que celui-ci doit mettre en dépôt; il n'a, en aucun cas, le droit de retenir ces outils ou ces effets".

.../...

Article 5bis.

Cet amendement tend, en premier lieu, à supprimer les mots "ou livrets" , qui figurent dans l'article 20 de la loi du 10 mars 1900. A cet égard, il y a lieu d'observer que la loi du 10 juillet 1883, qui prévoit la délivrance de livrets, n'est pas abrogée et est donc toujours susceptible d'application.

Cet amendement tend, en second lieu, à stipuler que seuls les congés pour motifs graves visés à l'article 20 peuvent donner lieu à une sanction pour perte d'emploi en vertu d'autres législations, et notamment celle concernant la sécurité sociale.

Sur ce point, l'amendement sort du cadre de la législation sur les contrats de louage de travail. Il s'agit d'ailleurs de l'application d'autres législations dont certaines ne relèvent même pas de la compétence du Ministre de l'Emploi et du Travail. Ainsi que le Conseil d'Etat l'a déjà fait observer en son avis L. 10.035/1 du 18 mai 1967 sur des amendements au projet de loi sur les conventions collectives de travail et les commissions paritaires, il se recommanderait de maintenir une nette séparation, vu la différence entre leurs objectifs et leurs champs d'application, entre les législations sur le droit du travail et les législations sur la sécurité sociale.

La réalisation de la mesure faisant l'objet du § 2 de l'amendement devrait donc être poursuivie par d'autres voies, notamment par la modification des législations qui y sont visées.

\+

\+ \+

.../...

Article 7bis.

Cet amendement tend à modifier les alinéas 3, 4 et 5 de l'article 28 de la loi du 10 mars 1900.

Ce même résultat serait plus facilement obtenu par le remplacement complet de ces trois alinéas de l'article 28.

Il va de soi que l'amendement proposé sous le § 3 suit le sort de la proposition énoncée à l'article 4bis, § 2, dont il est indissociable.

\+

\+ +

Article 10bis.

Cet amendement vise à remplacer l'article 28undecies alinéa 1er, de la loi du 10 mars 1900 par un texte aux termes duquel l'exécution du contrat de louage de travail est suspendue pendant la durée des vacances annuelles.

L'actuel article 28undecies est ainsi conçu :

"En cas de fermeture de l'entreprise pendant les vacances annuelles, l'exécution du contrat est suspendue.

Pendant cette suspension, l'ouvrier a le droit de donner congé et le délai du préavis court en ce qui concerne le congé donné par lui.

.../...

Le congé donné par l'employeur pendant la suspension de l'exécution du contrat est valable, mais le délai du préavis ne court qu'à partir de la reprise de l'exécution du contrat; le délai du préavis donné antérieurement à la suspension de l'exécution du contrat cesse de courir durant cette suspension".

Ce texte tendait, en fait, à étendre l'application du prescrit de l'article 28bis, c (remplacé par l'article 8, 2°, du projet de loi), à la période de fermeture de l'entreprise pendant les vacances annuelles.

Il y a lieu d'observer que l'article 12quinquies des lois sur le contrat d'emploi, coordonnées par l'arrêté royal du 20 juillet 1955, contient une disposition identique qui, elle aussi, étend en fait l'application de l'article 11 des mêmes lois coordonnées (modifié par l'article 20 du projet de loi) au cas visé.

Dans la dernière phrase de la justification, le mot "cependant" est employé à tort. Il s'agit en fait d'une négation, comme l'indique, dans la version néerlandaise, le mot "evenmin".

Selon la justification, l'amendement veut étendre le champ d'application de l'article 28undenies. Seule la période de fermeture de l'entreprise est actuellement visée. Seraient dorénavant incluses aussi, outre cette période, les périodes pendant lesquelles l'ouvrier prend ses vacances individuelles.

.../...

Cette idée pourrait être exprimée plus clairement, en ces termes par exemple : "L'exécution du contrat est suspendue en cas de fermeture de l'entreprise pendant les vacances annuelles, ainsi que pendant les vacances annuelles prises par l'ouvrier en dehors de ladite période de fermeture".

La phrase liminaire gagnerait, quant à la forme, à être rédigée ainsi qu'il suit :

"L'article 28undenies, alinéa 1er, de la même loi, inséré par la loi du 10 décembre 1962, est remplacé par la disposition suivante : ... ".

\+

\+ +

Article 11.

Cet amendement concerne l'article 11 du projet, qui tend à modifier l'article 29 de la loi du 10 mars 1900.

Il va de soi que cet amendement doit suivre le sort du § 2 de l'amendement - examiné ci-dessus - visant à insérer un article 4bis.

Sous cette réserve, il y a lieu d'observer que cet amendement est incomplet. En effet, il se limite à modifier l'alinéa 5 de l'article 29, § 1er. Mais dans l'alinéa 1er de l'article 29, § 1er, qui est modifié par le 1° de l'article 11 du projet de loi déposé, figure aussi une référence à l'article 12 de la loi du 10 mars 1900. Si l'amendement 4bis, § 2, est adopté, l'article 29, § 1er, alinéa

.../...

ler, devrait, lui aussi, être adapté. Le 1° de l'article 11 devrait être complété comme suit : "et les mots "article 12 de la loi du 10 mars 1900 sur le contrat de travail" sont remplacés par les mots "article 27bis".

\+

\+ +

Article 11bis.

Cet amendement tend à compléter l'article 29bis de la loi du 10 mars 1900. Le § 1er dispose que toute clause contraire est nulle, mais l'utilité de cette prescription paraît douteuse. En effet, l'article 29bis faisant partie du chapitre IIIbis de la loi du 10 mars 1900, il tombe sous l'application de l'article 28octies précité, qui dispose : "Est nulle toute clause réduisant les avantages qui sont accordés à l'ouvrier par les dispositions du présent chapitre".

Au § 2, il est fait usage de la notion de "contrôle spontané". En l'absence d'une définition légale de cette notion, il est proposé d'employer une périphrase.

Cet amendement gagnerait à être rédigé ainsi qu'il suit :

"A l'article 29bis de la même loi, inséré par la loi du 10 décembre 1962, les dispositions suivantes sont ajoutées :

1° entre les alinéas 1 et 2 :

"L'ouvrier dispose toujours de deux jours ouvrables au moins à compter du jour de l'incapacité pour produire ce certificat médical. En cas de production tardive du certificat, le droit au salaire prévu à l'article 29, § 1er, est limité aux jours d'incapacité comptés depuis le jour de

.../...

l'envoi ou de la remise du certificat à l'employeur ou à son délégué, sauf si la production tardive est indépendante de la volonté de l'ouvrier";

2° entre les alinéas 3 et 4 :
"Toute clause obligeant l'ouvrier à se présenter spontanément, sans y avoir été invité, chez le médecin désigné par l'employeur, est nulle".

Par souci du maintien de l'harmonie entre les lois sur le contrat de travail et sur le contrat d'emploi, il convient d'observer enfin que l'article 29bis de la loi du 10 mars 1900 trouve son équivalent dans l'article 9, § 2, des lois coordonnées par l'arrêté royal du 20 juillet 1955, mais que cet article 9 ne figure pas dans l'énumération de l'article 12sexies.

De kamer was samengesteld uit

de Heren : F. LEPAGE, voorzitter van de Raad van State,
Messieurs : président du Conseil d'Etat,

Ch. SMOLDERS, staatsraden,
G. BAETEMAN, conseillers d'Etat,

M. JACQUEMIJN, adjunct-griffier, griffier.
greffier adjoint, greffier.

De overeenstemming tussen de Nederlandse en de Franse tekst werd nagezien onder toezicht van de H. F. LEPAGE.

Het verslag werd uitgebracht door de H. O. DE LEYE, substituut-auditeur-generaal.

DE GRIFFIER - LE GREFFIER,

(get.) M. JACQUEMIJN.

La chambre était composée de

La concordance entre la version néerlandaise et la version française a été vérifiée sous le contrôle de M. F. LEPAGE.

Le rapport a été présenté par M. O. DE LEYE, substitut de l'auditeur général.

DE VOORZITTER - LE PRESIDENT,

(get.) F. LEPAGE.